

בס"ד. שיחת ש"פ צו, שבת הגדול, י"ב ניסן ה'תשמ"ג. בלתי מוגה

א. התוועדות זו קשורה עם הענין המיוחד שבשבת זו (שהרי לא בכל שבת נערכת התוועדות, כי אם בשבתות שיש בהם ענין מיוחד) – "שבת הגדול". ולכן, לכל לראש יש לבאר את ההוראה הנלמדת מהענין דשבת הגדול, כדלקמן.
ונוסף לזה – ישנה הוראה ולימוד משאר הענינים דשבת זו, הן בנוגע לפרשת השבוע, והן בנוגע לקביעות דימי החודש.

דהנה, פרשת השבוע שקורין בשבת הגדול יכולה להיות בכמה אופנים (בהתאם לקביעות השנה), וכמו כן הקביעות דשבת הגדול בימי החודש יכולה להיות בכמה אופנים, ובשנה זו – פרשת השבוע דשבת הגדול היא פ' צו, והקביעות דשבת הגדול בימי החודש היא ב"ב ניסן.

ולכן, נוסף על ההוראה והלימוד מכללות הענין דשבת הגדול – יש גם הוראה ולימוד משאר הענינים הבאים ביחד עם שבת הגדול בקביעות שנה זו, הן בנוגע לפרשת השבוע – פ' צו, והן בנוגע לימי החודש – י"ב ניסן, כדלקמן.

ב. כללות הענין דשבת הגדול – יובן בהקדים הביאור בחידוש מיוחד שמצינו בשבת הגדול, שקביעותו קשורה עם ימי השבוע (יום השבת שלפני הפסח), ולא עם יום קבוע בחודש (כאמור לעיל שהקביעות דשבת הגדול בימי החודש יכולה להיות בכמה אופנים), דלא ככל המועדים שבתורה שקביעותם קשורה עם ימי החודש דוקא.

כלומר: כל המועדים נקבעו באותו יום בחודש שבו אירע הנס בפעם הראשונה (כמו חג הפסח שנקבע לט"ו בניסן, מפני שביום זה יצאו מצרים). ועד"ז בשאר כל המועדים). משא"כ זכרון הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" (שבגללו נקבע "שבת הגדול" (שו"ע אדה"ז או"ח רסת"ל)) – לא נקבע ע"פ ימי החודש, בעשירי בניסן, כי אם ע"פ ימי השבוע, בשבת שלפני הפסח.

וענין זה (השינוי באופן הקביעות דשבת הגדול – בימי השבוע ולא בימי החודש) מודגש כאשר שבת הגדול אינו חל בעשור לחודש, כי: כאשר שבת הגדול חל בעשור לחודש, הרי זה כהתאם לקביעות דפעם הראשונה הן מצד ימי השבוע והן מצד ימי החודש; משא"כ כאשר שבת הגדול חל ביום אחר מימי החודש (לא בעשור לחודש) – אזי מודגש שקביעותו אינה ע"פ ימי החודש, כי אם ע"פ ימי השבוע.

ובזה גופא מודגש הדבר ביותר כאשר שבת הגדול חל לאחרי עשור לחודש (כבקביעות שנה זו, שעשור לחודש הי' ביום החמישי, ושבת הגדול הוא לאחרי עשור לחודש, ב"ב בחודש) – כי: כאשר שבת הגדול חל לפני עשור לחודש – יש לומר שרוצים להזכיר את הנס תיכף ומיד בהזדמנות הראשונה שניתן להזכירו, כלומר, מכיון שישנם ב' אפשרויות לקביעות הזמן לזכרון הנס, ע"פ ימי השבוע או ע"פ ימי החודש – לכן, תיכף ומיד בבוא יום השבת שלפני הפסח (ועוד לפני שבא התאריך דעשור לחודש) מזכירים את הנס, מכיון שזוהי ההזדמנות הראשונה שבה ניתן להזכיר את הנס; אבל כאשר שבת הגדול חל לאחרי עשור לחודש (כבקביעות שנה זו) – הרי זה היפך הדברים: בהזדמנות הראשונה שיכולים להזכיר את הנס (בעשור לחודש, ובקביעות שנה זו – ביום החמישי שלפני השבת) אין עושים

מאומה לזכרון הנס, אלא דוחים את זכרון הנס ליום השבת שלאחרי עשור לחודש. וא"כ, בקביעות כזו מודגש ביותר שזכרון הנס נקבע ע"פ ימי השבוע דוקא, יום השבת.

ג. והנה, תמיי הני"ל (מה שזכרון הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" נקבע ע"פ ימי השבוע ולא ע"פ ימי החודש, ככל המועדים) גדולה עוד יותר :

מה שנס זה ("למכה מצרים בבכוריהם") אירע בעשירי בניסן, הי' זה מצד חציווי "בעשור לחודש גוי ויקחו להם גוי שה" (כמבואר בשו"ע שם). ומכיון שהציווי לקחת שה ביום זה הי' מפני שזהו יום העשור לחודש (היינו, לא מפני שבשנה ההיא חל עשור לחודש ביום השבת, כי אם מפני שצריכים לקחת את הששה ד' ימים לפני הקרבתו בי"ד בניסן – "בעשור לחודש", כמבואר במדרז"ל שפסח מצרים הי' טעון ביקור ד' ימים) – הרי מובן, שגם הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" (הקשור עם לקחת הששה) קשור עם יום העשור לחודש.

ועפ"ז – אפילו אם שאר המועדים היו נקבעים (גם) ע"פ ימי השבוע – היתה הקביעות דזכרון נס זה צריכה להיות ע"פ ימי החודש דוקא, מכיון שכל עיקרו של נס זה קשור עם התאריך ד"עשור לחודש" (כני"ל), ולא עם יום השבת. וא"כ, גדולה התמיחה מדוע נקבע הזכרון דנס זה ע"פ ימי השבוע ולא ע"פ ימי החודש?!

ד. והנה, הטעם על מה שקבעו זכרון נס זה בשבת, "ולא קבעוהו בעשירי לחודש סתם, בין שחל בשבת בין שחל בחול, כדרך שנקבעו כל המועדים" – מבואר בשו"ע שם : "לפי שבעשרה בניסן מתה מרים, וקבעו בו תענית כשחל בחול". כלומר, שבעצם היו צריכים לקבוע את זכרון הנס ביום העשור לחודש (גם כשחל בחול), ומה שנקבע ליום השבת הרי זה לפי שבעשירי בניסן מתה מרים כו'.

ואינו מובן : כיצד יתכן שקביעת זכרון הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" ליום השבת שלפני הפסח ("ישבת הגדול") נקבע ע"י ענין בלתי-רצוי – מיתת מרים?!

ואע"פ שישנו העילוי דמיתת צדיקים מכפרת כו' – אעפ"כ, בגלוי ובפשטות הרי זה ענין בלתי-רצוי, ועד כדי כך – ש"קבעו בו תענית".

ואף שגם ענין התענית הוא (בלשון הכתוב) "יום רצון לחי", כפי שמבאר אדמו"ר הזקן באג"ת (פ"ב) – הרי עצם קביעות התענית קשורה עם מעשים בלתי-רצויים שנעשו באותם ימים כו' (כמבואר ברמב"ם הל' תעניות), היינו, שימים אלו הם היפך הענין ד"יומין זכאי".

אלא שחיא הנותנת : מכיון שימים אלו הם היפך הענין ד"יומין זכאי", לכן, דרושה נתינת כח מיוחדת בכל הענינים דעבודת ה', וזהו מה שיום התענית הוא "יום רצון לחי".

ועכ"פ – בנוגע לענינו : דרוש ביאור כיצד יתכן שקביעות זכרון הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" ע"פ ימי השבוע קשורה עם מאורע בלתי-רצוי – מיתת מרים?!

ה. והביאור בזה – יובן ע"פ הביאור בכללות החילוק שבין ימי השבוע לימי החודש :

כללות הענין דימי השבוע הוא מצד הבריאה עצמה, כמ"ש "ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש".

ומזה מובן שכללות הענין דימי השבוע מורה על הנהגת העולם עיי' **טבע** – הן בנוגע לששת ימי השבוע (ימי החול) שבהם נבראו שמים וארץ וכל צבאם, ואפילו בנוגע ליום השבת (יום השביעי דימי השבוע) – שבו הי' הענין דיייכל אלקים ביום השביעי **מלאכתו** גוי", "מה הי' העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה" (בראשית ב, ב ובפרש"י), היינו, שיום השבת הוא הגמר והשלמות דכללות הבריאה (טבע), וכפי שמצינו בכ"מ הלשון "**שבעת** ימי בראשית" (לא רק "**ששת** ימי בראשית"), ועד"ו "**שבעת** ימי הבנין", היינו, שכל שבעת הימים (ימי השבוע, כולל יום השבת) שייכים ל"ימי הבנין".

כלומר: יום השבת פועל אמנם עליו והוספה בכל ששת ימי המעשה, הן בנוגע לימים שלפני השבת והן בנוגע לימים שלאחרי השבת,

[בנוגע לימים שלפני השבת – עיי' הזכרון אודות יום השבת הקרב ובא, כמ"ש "זכור את יום השבת לקדשו", וכידוע מ"ש הרמב"ן בפירושו על התורה (יתרו כ, ח) ש"ישראל מונים כל הימים לשם **שבת**, אחד בשבת שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוו בו לזכרו תמיד בכל יום", וכמובן בפשטות שמ"ש "**זכור** את יום השבת" לא קאי על יום השבת עצמו – לפי שאז אין צורך בציווי מיוחד לזכור אודות יום השבת, מכיון שכל פעולה בכל רגע דיום השבת חדורה כולה עם תוכן ענין השבת, אלא הכוונה לזכרון אודות יום השבת במשך כל ימי השבוע – עיי' מנין הימים "לשם שבת", "היום יום ראשון **בשבת**", וכיו"ב בנוגע לשאר ימי השבוע;

ובנוגע לימים שלאחרי השבת – המשכת ברכה מיום השבת על כל ימי השבוע שלאחריו, "מיני מתברכין כולחו יומין"],

אבל אעפ"כ, גם העילוי וההוספה דיום השבת קשורה עם כללות הענין דהנהגת הטבע, אלא שזוהי דרגא נעלית יותר כו' בטבע גופא.

ולעומת זאת – כללות הענין דימי החודש אינו מצד הבריאה עצמה, כי אם מצד מאורע שנתחדש אח"כ, ובפשטות: ימי החודש נקבעים עיי' ה"מאור הקטן", בהתאם לשינויים באופן קבלת האור שמקבל המאור הקטן מהמאור הגדול (החל ממולד הלבנה בר"ח ועד למילוי הלבנה באמצע החודש כו'), והרי כללות ענין זה (שהלבנה היא "מאור הקטן" וזקוקה לקבל מאור השמש) – אינו קשור עם טבע הבריאה מצד עצמה, כי מצד טבע הבריאה היו השמש והירח **שויים** – "שני המאורות הגדולים", ורק מפני שקטרגה הלבנה כו' לכן נתמעטה ונעשתה ל"מאור הקטן" כו'.

ומזה מובן, שכללות הענין דימי החודש מורה על הנהגה **שלמעלה** מטבע הבריאה.

ובלשון החסידות: בראש חודש מקבלת ספירת המלכות מספירת **החכמה** שלא עיי' ז"א, ומה שהשפעה עוברת דרך ז"א, הרי זה בדרך מעביר בלבד ולא בדרך התלבשות, ולכן, ראש חודש אינו בכלל "ימי המעשה" (אף שיותר במלאכה כו'), כמבואר בדרושי חסידות בכ"מ.

וזהו כללות החילוק שבין ימי השבוע וימי החודש – שימי השבוע קשורים עם ענין הטבע, וימי החודש קשורים עם ענין שלמעלה מהטבע, באופן של חידוש כו'.

בלתי מוגה

ו. ע"פ יובן מה שזכרון הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" נקבע ע"פ ימי השבוע (יום השבת) ולא ע"פ ימי החודש (בעשור לחודש), דלא כחג הפסח ושאר יו"ט שנקבעו ע"פ ימי החודש:

"יום טוב" ענינו – גילוי שלמעלה מטבע העולם, וזהו מה שיו"ט הוא "מקרא קודש", היינו, שקוראים וממשיכים ביום זה מבחי' קודש, עד לתכלית השלימות שבזה – קדש מלה בגרמי. ולכן קביעות הימים טובים קשורה עם ימי החודש – מכיון שכללות היו"ט הוא ענין שלמעלה מטבע העולם ("מקרא קודש"). ובפרט כאשר מדובר אודות חג הפסח, שכללות ענינו – קפיצה ודילוג, "ופסח ה' על הפתח", שזהו ענין שלמעלה לגמרי מטבע העולם, ולכן הרי זה שייך לימי החודש (מלשון חידוש).

אבל הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" ענינו – פעולה של נס במציאות דטבע העולם, היינו, שאין זה נס שלמעלה לגמרי מכללות המציאות דטבע העולם, כי אם נס שנפעל במציאות דטבע העולם גופא.

וכמודגש בעצם המאורע דנס זה – שהענין ד"למכה מצרים" הי' "בבכוריהם" גופא, כלומר: בהיותם בכורי מצרים ("בכוריהם") נפעל עלידם הענין ד"למכה מצרים" [שהרי בהכרח לומר שמדובר אודות בכורי מצרים – כי רק להם הי' איכפת מה שבניי עושים זבח פסח לה' שיהרוג בכורי מצרים, ומשום זה עשו עמהם מלחמה כזו] – ע"ד ובדוגמת נס שנפעל במציאות דטבע העולם גופא, ולא באופן של יציאה ממציאות הטבע כו'.

וזהו מה שזכרון נס זה נקבע ע"פ ימי השבוע (יום השבת) ולא ע"פ ימי החודש – להורות שנס זה קשור עם ימי השבוע דוקא, היינו, המציאות דטבע העולם, ששם גופא נפעל ענין של נס, ולא באופן של נס המבטל ושולל את גדרי הטבע (בדוגמת הנס דפסח שקביעותו ע"פ ימי החודש).

ז. וענין זה קשור גם עם הטעם המובא בשו"ע שזכרון הנס לא נקבע לעשירי בחודש סתם מפני מיתת מרים:

כללות הענין דמיתת מרים מורה גם הוא על הגבלת ומציאות הטבע, שלכן ישנו הענין דהעדר החיים כו'. ויתירה מזו: בטבע גופא – הענין דהעדר החיים מורה על מצב ירוח ביותר, שהרי הענין דהעדר החיים בטבע העולם נעשה רק כאשר היתה ירידה בעולם, כתוצאה מהחטא הידוע – "כי ביום אכלך ממנו גו'".

וזהו מה שהענין ד"שבת הגדול" (קביעות זכרון הנס ע"פ ימי השבוע, ליום השבת) הוא מצד מיתת מרים – היינו, שהנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" קשור עם המציאות דטבע העולם, ובוזה גופא – טבע העולם כפי שהוא במצב ירוח, נס הקשור עם "בכוריהם" (בכורי מצרים), שבכורי מצרים גופא היכו את מצרים.

ח. וזהו כללות הענין ד"שבת הגדול" – שנפעל ענין של גדלות בשבת, היינו, גדלות בענין הטבע גופא (שבת), ולא נס שלמעלה לגמרי מגדרי הטבע.

וע"ד הענין ד"גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו", שזוהי גדלות הקשורה עם "עיר אלקינו" – אלקים בגימטריא הטבע, היינו, שנפעל ענין של גדלות במציאות הטבע גופא.

ומובן, שישנו עילוי והפלאה מיוחדת בענין זה (גדלות הנפעלת במציאות הטבע) לגבי ענין של נס סתם – כי: נס סתם הוא לכתחילה למעלה מגדרי הטבע, ולכן אין בזה חידוש כל כך; משא"כ כאשר מדובר אודות נס שנפעל בגדרי הטבע גופא ("למכה מצרים בבכוריהם") – הרי זה חידוש גדול ביותר.

וגם ענין זה מודגש במ"ש "גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלקינו":

"עיר אלקינו" מורה על כללות ענין הטבע, כי מציאות הטבע קשורה עם שם אלקים, כמ"ש "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ואילו שם הוי' ("גדול הוי'") מורה על ענין הנס שלמעלה לגמרי מגדרי הטבע, ובלשון הכתוב: "הוי' נסי".

וזהו הענין ד"גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו" – שהגדלות דשם הוי' נפעלת ע"י "עיר אלקינו" דוקא, ע"ד שנתבאר לעיל שישנו עילוי מיוחד בנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" (נס שבמציאות הטבע גופא, שם אלקים) לגבי נס שלמעלה מגדרי הטבע לגמרי (שם הוי'), שדוקא ע"י נפעל הענין ד"גדול הוי'", גדלות בשם הוי' גופא.

ועפ"ז מובן גם מה שזכרון הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם" נקבע ליום השבת שלפני הפסח (ולא בימי החודש) ש"מיני מתברכין כולהו יומין", היינו, ש"שבת הגדול" ממשיך ברכה והמשכה על ימי הפסח שלאחריו – מכיון שישנו עילוי מיוחד בנס ד"למכה מצרים בבכוריהם", נס הקשור עם מציאות הטבע, לגבי נס שלמעלה מגדרי הטבע, ולכן, כללות הענין דשבת הגדול (נס הקשור עם מציאות הטבע, גדלות בטבע גופא) מהוה נתינת כח, ברכה והמשכה, בנוגע לכללות הענין דימי הפסח (נס שלמעלה מגדרי הטבע).

ט. והנה, כללות הענין ד"שבת הגדול", גדלות בענין הטבע (שבת), למעלה מטבע הבריאה מצד עצמה – נפעל ע"י פעולת ועבודת בני".
והענין בזה:

שבת ענינו – "מקדשא וקיימא", היינו, שקדושת השבת היא מלמעלה, ואינה קשורה עם עבודת בניי (דלא כשאר המועדים ש"ישראל אינהו דקדשינהו לזמני").

אבל הענין ד"שבת הגדול" נפעל ע"י עבודת בניי – כי כללות הענין דגאולת מצרים נפעלה ע"י ש"ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו", שאז "ותעל שוועתם אל האלקים גוי' וישמע אלקים את נאקתם גוי'", וכתוצאה מכך התחיל כללות הענין דגאולת בניי ממצרים. ועד"ז בנוגע לנס הפרטי ד"למכה מצרים בבכוריהם" – שענין זה נפעל ע"י הקדמת עבודת בניי בלקיחת קרבן פסח בעשור לחודש, שכתוצאה מזה נפעל הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם", שזהו כללות הענין דשבת הגדול.

וע"ד שהענין ד"גדול הוי'" (גדלות בשם הוי' גופא) נפעל ע"י עבודת בניי – "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו".

י. ביאור ההוראה מכללות הענין דשבת הגדול – בנוגע לעבודת האדם:
יהודי יכול לבוא ולטעון שכדי שיוכל לעסוק בעניני התורה ומצוותי, עליו לכל לראש להתרומם ולצאת לגמרי מהמציאות וההגבלה דטבע העולם, "אויש אָ טבע

איד", כי אם יהודי שכל מציאותו היא "נס" שלמעלה מגדרי הטבע, "ארים נסיו", "נס על ההרים" היינו, שהוא "מלומד בנסיים"; ורק אח"כ יוכל לגשת לעבוד עבודתו בעניי התורה ומצוותי. דלכאורה, טוען הוא, היתכן לעסוק בעניינים נעלים ביותר, עניי התורה ומצוותי, כאשר הוא נמצא במעמד ומצב שיש לו שייכות לגדרים והגבלות דטבע העולם!!

ועל זה באה ההוראה ד"שבת הגדול" – שתפקידו ושליחותו של יהודי לפעול ענין של גדלות בטבע (שבת) גופא, היינו, שבהיותו קשור עם המציאות דטבע העולם יעבוד את עבודתו בכל עניי התורה ומצוותי בשלימות.

אמנם מציאותו של יהודי מצד עצמו היא למעלה מכללות המציאות דטבע העולם, ועד כדי כך – שבריאת טבע העולם היא "בשפיל ישראל", אבל ביחד עם זה – תכלית הכוונה היא שיחודי יעסוק בתורה ומצוותי כפי שהם בעוה"ז הגשמי, כמארז"ל שהתורה "לא בשמים היא", אלא ניתנה למטה בארץ דוקא, ולכן, כללות עבודתן של יהודי בקיום התורה ומצוותי צריכה להיות בעניינים גשמיים דוקא, קיום מצוות מעשיות ע"י רמ"ה אברים גשמיים דוקא (כמבואר בארוכה בתניא (פלי"ז)), וזוהי כללות עבודתו של יהודי – לפעול גדלות בטבע הבריאה גופא (שבת הגדול), עיי"ו שממשיך אלקות בעניינים הגשמיים דטבע העולם.

ובזה מתבטא עיקר החידוש בעבודתו של יהודי – שבהיותו קשור עם המציאות דטבע העולם, ממשיך הוא גילוי אלקות במציאות העולם גופא (משא"כ כאשר הוא נמצא במעמד ומצב שלמעלה מכללות המציאות דטבע העולם, שאז אין חידוש כל כך בעבודתו).

ועי"ד שנתבאר לעיל שישנו עליו בנס שבמציאות הטבע גופא ("למכה מצרים בבכוריהם") לגבי נס שלמעלה ממציאות הטבע לגמרי – מפני החידוש שבדבר כו', וכנ"ל בענין "גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו", שהגדלות דשם הוי' נפעלת ע"י "עיר אלקינו" דוקא, שם אלקים, הקשור עם מציאות הטבע.

יא. האמור לעיל (שעבודתו של יהודי צריכה להיות גם כאשר הוא קשור עם גדרי הטבע, ולא רק לאחר שמתעלה מגדרי הטבע) מודגש ב"סידור" השוה לכל נפש, בנוגע לכללות העבודה בכל יום ויום, ותיכף ומיד בהתחלת היום:

כאשר יהודי מתעורר משנתו – אומר הוא תיכף ומיד: "מודה אני לפניך כו", וכפי שמביא אדמו"ר הזקן בסידורו – השוה לכל נפש – ש"מיד כשניעור משנתו . . . יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב, וידע שמלך מלכי המלכים הקב"ה חופף עליו", וממשיך שם: "וזה כלל גדול בתורה . . . כמ"ש "שויתי ה' לנגדי תמיד", כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו כשיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול . . . כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול מלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו . . . מיד יגיע אליו היראה והחכמה בפחד ה' ובושתו ממנו תמיד".

כלומר: כאשר יהודי מתעורר משנתו, הנה למרות שהוא נמצא במעמד ומצב שאינו יכול אפילו לדבר דברי תורה, מכיון שעדיין לא נטל את ידיו כו' – אומרים לו שעליו להתבונן "לפני מי הוא שוכב", ועליו לדעת ש"מלך מלכי המלכים הקב"ה חופף עליו", היינו, שמלך מלכי המלכים הקב"ה בעצמו נמצא יחד עמו בחדרו,

ובאופן גלוי (לא רק מה ש"מלא כל הארץ כבודו", שענין זה יכול להיות גם בהעלם כו'), שלכן הרי זה פועל עליו יראה ופחד מהקב"ה – "מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד ה' כו" – "ער טרייסליט זיך פאר'ן מלך"!

וזוהי הנקודה האמורה לעיל – שאין להמתין עד שיתעלה לדרגה נעלית כו', ואז יוכל לעבוד את עבודתו בעניי התורה ומצוותי, אלא תיכף ומיד בקומו משנתו, עוד לפני ששייך לאיזה ענין של עילוי כו', ועד שאסור לו להזכיר א' מז' השמות שאין נמחקין מכיון שידי טמאות עדיין – תיכף ומיד מתבונן הוא שמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו ורואה במעשיו!

ואדרבה: לא זו בלבד שגם בהיותו במעמד ומצב דהתחלת היום, קודם נט"י, ביכלתו כבר להתקשר עם הקב"ה, אלא עוד זאת – שבחיותו במעמד ומצב זה, אזי התקשרותו היא עם "עצמות ומהות"!

כלומר: אסור לו אמנם להזכיר א' מז' השמות שאין נמחקין, כולל שם הוי', שם העצם שם המיוחד ושם המפורש כו', ואדרבה: מכיון ששם הוי' הוא השם הכי נעלה, מובן, שעיקר הזהירות שלא להזכיר א' מז' השמות היא ביותר בנוגע לשם הוי'; אבל לאידך – דוקא במעמד ומצב זה התקשרותו היא עם הקב"ה בעצמו, עצמות ומהות, למעלה לגמרי מכללות ענין השמות (גילויים)!

[ורק אחרי זה הרי הוא ממשיך זאת גם בבחי' הגילויים – החל מברכות השחר, שבהם מזכירים שם הוי' – "ברוך אתה הוי'", ולאח"ז – כללות הענין דעבודת התפלה, "הודו להוי'", ולאח"ז – מבית הכנסת לבית המדרש, כללות הענין דלימוד התורה, ולאח"ז – הנהג בהם מנהג דרך ארץ, שזוהי כללות העבודה בעניי העולם, גמילות חסדים וכללות המצוות הקשורות עם עניינים גשמיים].

וענין זה מתאים עם המבואר לעיל **שהגדלות** דשם הוי' קשורה עם מציאות הטבע דוקא ("גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו") – שהרי דוקא בהיותו במעמד ומצב דהתחלת העבודה, לפני נט"י ולפני התפלה ד"הודו להוי'" (שמצב זה הוא בדוגמת העבודה בעניי טבע העולם ביחס לעבודה שלמעלה מטבע העולם), מתקשר הוא עם עצמות ומהות, למעלה מכללות ענין הגילויים (שמות).

יב. ויש להוסיף בזה:

הקשר דאמירת "מודה אני לפניך" (וכללות ההתבוננות דמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו כו') תיכף ומיד בהתחלת היום, קודם נט"י כו' – עם המדובר לעיל אודות ההוראה ד"שבת הגדול" שעבודתו של יהודי צריכה להיות בעניי הטבע גופא (לפעול גדלות בענין הטבע גופא) – הרי זה לא רק מצד העובדה שמעמדו ומצבו של היהודי בהתחלת היום, לפני נט"י, ביחס למעמדו ומצבו לאחר זה (עבודת התפלה וכיו"ב), הוא ע"ד החילוק שבין העבודה בעניי הטבע לעבודה שלמעלה מהטבע (כנ"ל), אלא גם מפני שעצם ענין השינה (שמיד לאחר"י באה אמירת "מודה אני") מורה על התוקף דענין **הטבע** (כדלקמן), ולכן, כאשר מדגישים שמיד בקומו משנתו צריך לומר "מודה אני" – מודגשת בזה כללות העבודה בעניי הטבע דוקא.

והביאור בזה:

כללות ענין השינה מוכרח הוא מצד **הטבע**, ועד כדי כך – ש"האומר שבועה

בלתי מזוגה

שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר" (סוכה נג, א), מכיון שזוהי "שבועת שוא", "כנשבע על העמוד של אבן שהוא של זהב, שאף זה נשבע על דבר שאי אפשר" (פרש"י שם), היינו, שענין השינה מוכרח ע"פ טבע עד כדי כך שאי אפשר באופן אחר.

וזאת – אפילו כאשר מדובר אודות ענין של שבועה ("שבועה שלא אישן ג' ימים"), שבועה ענינה נתינת כח מיוחדת כו', ע"ד הענין ד"נשבעין לקיים את המצוות", שעיי"ז ישנה נתינת כח מיוחדת שלמעלה מטבע העולם, וכפי שמבאר הצי"צ (שיום ההילולא שלו ביי"ג ניסן, והרי נמצאים אנו ביום השבת דיי"ב ניסן לאחר חצות, השייך כבר ליום שלאחריו, י"ג ניסן) בענין "משבעין אותו תחי צדיק כו'", ששבועה זו היא גם מלשון "שובע", היינו, שנותנים לו כחות לשובע כו', ועד שזוהי נתינת כח מבחי' נעלית ביותר – "בי נשבעתי". ובנוגע לענינו – אע"פ ש**נשבע** שלא ישן ג' ימים, אע"כ "מלקין אותו וישן לאלתר", שמה מובן שענין השינה מוכרח כל כך מצד הטבע (תוקף הטבע), עד שאפילו ענין של שבועה שלמעלה מהטבע ("בי נשבעתי") אינו מבטל הכרח זה!

והדיוק בזה הוא – "מכין אותו וישן לאלתר", היינו, שלא ממתנינים עד שיראו שאינו יכול לקיים שבועה זו, אלא מכיון שזהו דבר בלתי אפשרי, לכן "מכין אותו וישן לאלתר" – תיכף ומיד.

ולכאורה, אינו מובן: מהו החפזון ש"ישן לאלתר" – הרי יתכן שתיכף ומיד יבוא משיח צדקנו, ויתעלה למעמד ומצב דלעתיד לבוא, ואז לא יהי' צורך בענין השינה; או שיגיע לעלמא דקשוט כו' – אבל כפי שהגיע אליהו הנביא (כמארו"ל חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשיי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב), שגופו הגשמי עלה בסערה השמימה, ובחיותו למעלה בודאי שאינו ישן (כ"ק אדמו"ר שליט"א חידך, ואמר: לא ראיתי זאת בפירוש בספרים, אבל במשטות מסתבר לומר שבהיותו למעלה אין לו פטאי לישון!), וא"כ, מהו החפזון ש"ישן לאלתר"!!

אלא הביאור בזה: מכיון ששבועה זו היתה בעמדו במצב שמצד הטבע בהוה הרי זה דבר בלתי אפשרי, לכן, אין להתחשב בזה שיתכן שיעבור למצב שונה לגמרי (ששם לא יהי' הכרח בענין של שינה), מכיון שצריכים להסתכל על המצב בהוה, בעת השבועה, ובמצב ההוה מוכרח ענין השינה ע"פ הטבע, ואין אפשרות (במצב ההוה) שיהי' באופן אחר, ומכיון שכן – הרי זו "שבועת שוא", ולכן, "מכין אותו וישן לאלתר".

ונחזור לענינו – שענין השינה הוא דבר המוכרח מצד הטבע, היינו, שבוה מודגש ענין **הטבע** בתכלית התוקף.

ולכן, כאשר אומרים שתיכף ומיד בקומו **משנתו** עליו לומר "מודה אני", ולהתבונן שמלך מלכי המלכים הקב"ה עומד עליו כו' – מודגש בזה שכללות העבודה צריכה להיות בעניני **הטבע** גופא (ולא להמתין עד שיתעלה לדרגא שלמעלה ממציאות הטבע).

והקשר דכללות ההוראה דשבת הגדול עם כללות ההוראה דאמירת מודה אני בקומו **משנתו** (שבשניהם מודגשת העבודה בעניני הטבע דוקא) – יומתק עוד יותר ע"פ המוזכר לעיל שהטעם לקביעת זכרון חנס ביום השבת ולא בעשור לחודש (בימי השבוע ולא בימי החודש) הוא "לפי שבעשרה בניסן מתה מרים" (וכמשנת"ל שענין

בלתי מוגה

המיתה מורה על הגבלת הטבע כו', מכיון שענין השינה הוא אי מששים במיתה, שזה מורה על מצב ירוד בטבע הבריאה גופא.

יג. וזוהי כללות ההוראה הנלמדת מהענין ד"שבת הגדול" – שעבודתו של יהודי צריכה להיות בעניני הטבע גופא, היינו, שאינו ממתין עד שיתעלה לדרגא שלמעלה מכללות המציאות דטבע העולם, ורק אז יעסוק בעניני קדושה, תורה ומצוותי, אלא כללות העבודה דקיום התורה ומצוותי צריכה להיות בעניני הטבע גופא.

והמעשה הוא העיקר :

ישנם "חכמים מחוכמים" החושבים שבקומם משנתם יכולים הם לעסוק בעניני מסחר בלבד, וטענתם: מכיון שזה עתה קמו משנתם, כיצד יכולים להגיע תיכף ומיד למצב שבו יוכלו לעסוק בעניני קדושה, תורה ומצוותי!

ועל זה באה ההוראה ד"שבת הגדול" – שכללות עבודתו של יהודי בעניני קדושה, תורה ומצוותי, צריכה להיות בעניני הטבע דוקא, היינו, לפעול גדלות בעניני הטבע (שבת) גופא, ולכן, בקומו משנתו, בחיותו בתכלית התוקף דטבע – מתקשר הוא תיכף ומיד עם עצמות ומחות, ואומר "מודה אני לפניך", ולאח"י? אומר ברכות השחר, וכללות ענין התפלה, ולאחרי זה לומד שיעור קבוע בתורה, ורק לאח"י? הולך הוא לעסקיו – הנהג בהם מנהג דרך ארץ.

וכאמור לעיל – עיקר העילוי הוא בעבודה בעניני הטבע דוקא, שגם בענינים אלו ממשיכים ופועלים גילוי אלקות כו', ועבודה זו היא נעלית יותר מאשר עבודה שהיא למעלה מענין של טבע לגמרי. וע"ד הענין ד"גדול הוי" ומחולל מאד בעיר אלקינו", כנ"ל.

וכמודגש גם בענין דאמירת "מודה אני" – שדוקא מפני שענין זה הוא מיד בקומו משנתו, היינו, בתכלית התוקף דענין הטבע, לכן בחיותו במצב זה הרי הוא מתקשר עם עצמות ומחות, למעלה מענין של שמות וגילויים, כנ"ל בארוכה.

יד. ועוד ענין בזה:

כשם שבנוגע לכללות עבודתו של יהודי מודגשת העבודה בעניני הטבע דוקא, כמו כן בעניני התורה ומצוותי גופא ישנה הדגשה מיוחדת בנוגע לענינים גשמיים, שזהו כללות הענין דגמילות חסדים, השקולה כנגד כל המצוות.

וזהו גם מה שבהתחלת היום, תיכף ומיד לאחרי ברכת התורה, לומדים את המשנה שבה מדובר אודות העילוי ד"גמילות חסדים", "שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא" (ריש פאה), וכפי שמבאר הרמב"ם בפייה"ש את טעם הדבר – דמכיון שמצוות אלו (גמ"ח וכיו"ב) הם לא רק בין אדם למקום אלא גם בין אדם לחבירו, לכן, ישנו ענין השכר לא רק בעוה"ב (וככל המצוות שהן רק בין אדם למקום), אלא גם בעוה"ז. כלומר: שבעניני התורה ומצוותי גופא ישנה הדגשה מיוחדת אודות כללות הענין ד"טוב לבריות", היינו, לא רק "טוב לשמים" בלבד, כי אם "טוב לשמים וטוב לבריות" ביחד.

ובפשטות: יהודי צריך להיות חדור בתודעה שלכל לראש צריכים לתת צדקה כפשוטה, ובאופן ד"חמישית לפרעה", היינו, לא רק מעשר, אלא גם חומש, ובלשון

בלתי מוגה

הכתוב: "עשר אנשננו", ב' עישורין, שביחד הרי זה חומש (ובפרט ע"פ המבואר בדרושי חסידות גודל העילוי ד"עשר אנשננו"). וענין זה צריך יהודי להחדיר גם בתודעת בני ביתו – שידעו גם הם את גודל החשיבות וההכרח שבענין הצדקה וגמ"ח.

וכידוע הסיפור אודות הצ"צ (בעל ההילולא ד"יג ניסן) שרצה פעם לברר ענינים בתורה כו' אצל אדמו"ר הזקן – לאחרי הסתלקותו – ולא עלתה בידו לראות את אדמו"ר הזקן, עד שהלוח סכום כסף ליהודי פשוט שהי' זקוק לגמ"ח כדי שיוכל לעסוק במסחר ביום השוק כו', ותיכף ומיד לאחרי שקיים המצוה דגמילות חסדים, זכה לראות את אדמו"ר הזקן, ופתר לו את כל ספקותיו כו'.

דהנה, מובן וגם פשוט שהשאלות שרצה הצ"צ לשאול אצל אדמו"ר הזקן, לא היו בפשוטו של מקרא או פשוטם של הלכות כו', כי אם בענינים עמוקים ביותר כו', שכדי לפתורם הי' צורך בגילוי תורתו של אדמו"ר הזקן, ואצלו גופא – כפי שלימוד התורה שלו הוא בעלמא דקשוט, ואעפ"כ, פתרון הספקות בענינים הכי עמוקים בתורה ע"י אדמו"ר הזקן כפי שהוא בעלמא דקשוט – הי' רק ע"י פעולתו של אדמו"ר הצ"צ בענין דגמילות חסדים כפשוטה!

וכל זה – למרות שמדובר אודות אדמו"ר הצ"צ, שהי' ממלא מקומו של אדמו"ר הזקן [בפועל – לאחרי שעברו שני נשיאותו של אדמו"ר האמצעי, ובכח – עוד לפני זה כו'], וכידוע הפתגם אודות שייכותו של אדמו"ר הצ"צ לאדמו"ר הזקן (פתגם שפעל על אדמו"ר הצ"צ לקבל את הנשיאות): איש מזריע תחלה יולדת נקבה – לידת בתו של אדמו"ר הזקן, ואשה מזרעת תחלה יולדת זכר – לידתו של אדמו"ר הצ"צ, ולאחרי כל זה – כאשר אדמו"ר הצ"צ רצה לראות את אדמו"ר הזקן (כדי לפתור ענינים עמוקים בתורה כו'), נפעל ענין זה רק לאחרי הקדמת הענין דגמילות חסדים כפשוטה.

סו. ויה"ר שכל המדובר לעיל אודות ההוראה דשבת הגדול – יבוא מהדיבור אל המעשה בפועל,

ובפשטות: שלא להמתין עד שיגיעו לדרגא נעלית כו', ואז יחשבו אודות ההתעסקות בענינים נעלים, עניני התורה ומצוותי, אלא בכל מעמד ומצב שנמצאים צריכים לעסוק בכל עניני העבודה דתורה ומצוותי, ולא להכנס לחשבונות אם הוא כבר ראוי לענין זה או עדיין לא כו', כי אם באופן דחטוף ואכול חטוף ושתי, היינו, לנצל כל הזדמנות וכל ענין הקשור עם עבודת ה'.

וע"י כללות מעשינו ועבודתינו בכל הענינים האמורים – זוכים לגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, ובאופן ד"כימי צאתך מארץ מצרים" – ש"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם", במהרה בימינו ממש.

* * *

סז. נוסף על החוראה הנלמדת מכללות הענין ד"שבת הגדול", ישנה גם הוראה הנלמדת מפרשת השבוע – פ' צו, וכן הוראה מחקביעות דימי החודש – י"ב בניסן. ונוסף לזה – ישנה הוראה הנלמדת מצירוף ג' ענינים אלו יחדיו (שבת הגדול, פ' צו, וי"ב ניסן).

בלתי מוגה